

Interview met de heer F.M. (Frans) Narold (1928) en mevrouw H.M. Narold-de Boer (1935). Beide lid van het HV gemeenschap Groningen. Interview afgenomen de dato 21 september 2017 te huize Narold te Groningen.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhoudt. Vort inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen:

Jeugd en gezin, Nederlands Indië, Indonesië, Tweede Wereldoorlog, (oorlogs)trauma, Amsterdam, Groningen, Humanistisch Verbond, HV Gemeenschap Groningen, Libbe van der Wal, Jaap van Praag, Garnt Stuiveling, Jan Brandt-Corstius, kerstpakketten, ziekenbezoek, huiskamerbijeenkomsten, De Ark, humanistische waarden, PvdA.

Goedemorgen heer en mevrouw Narold, hartelijk dank dat u mij heeft willen ontvangen op deze zonnige dag. Ik ga een interview afnemen in het kader van het project Sprekend Humanisme door het Humanistisch Historisch Centrum aangezwengeld. Het is vandaag 21 september en de interviewer is Roy Janssen vrijwilliger bij het Humanistisch Historisch Centrum. Het eerste wat ik altijd vraag aan degene, die ik interview en die worden dus met zijn tweeën geïnterviewd, de heer en mevrouw Narold, beide lid van het HHV, wat is uw achtergrond, dus uit welk nest komt u?

R: #00:00:52-7# Mijnheer: heel moeilijk...

I: #00:00:51-3# Ik heb wel iets begrepen over Indië. Maar kunt u proberen er toch iets over te vertellen? Of is dat te ingewikkeld?

R: #00:00:56-8# Mijnheer: nou het wordt een heel lang verhaal dan. Want het is niet zo maar een verhaal. Mevrouw: in korte lijnen, in korte lijnen. Maar hij wil er nooit over praten, dat is het probleem. Hij heeft daar moeite mee, uit het verleden.

I: #00:00:56-9# Maar u kunt toch proberen daar iets over te zeggen?

R: #00:00:51-4# Mevrouw: even gewoon, snel. Mijnheer: Wij waren met drie jongens in Indië met een vader en moeder. Een moeder die ziek was. Mevrouw: een beetje harder praten.

I: #00:01:45-0# Het gaat goed. Ja, met drie jongens? Een vader en een moeder, waarvan de moeder ziek was?

R: #00:01:55-5# Mijnheer: we hebben een poosje.....hoe noem je dat? Mevrouw: een pleegmoeder kun je wel noemen, bijna.

I: #00:01:51-9# Een Baboe?

R: #00:01:48-8# Mijnheer: nee, nee, een, eenik kan niet meer. Mevrouw: ja dat bedoel ik, wat wil je zeggen dan? Nou die heeft in Bandung bij ons ...Mevrouw: voor jullie gezorgd? Mijnheer: ja Mevrouw: ja dat was moeder Miep. Mijnheer: nee Mevrouw: Oh. Mijnheer: nee. Mijnheer: oh, dan loop ik achter.

I: #00:02:11-5# Iemand anders. iemand anders. Misschien komt het straks nog naar boven.

R: #00:02:21-0# Mijnheer: het was een zekere juffrouw Snoek.

I: #00:02:18-4# Aha, juffrouw Snoek.

R: #00:02:20-7# Mijnheer: verder weet ik er niks meer van. Mevrouw: en die heeft voor jullie gezorgd. Mijnheer.: verder weet ik er niks meer van. Ik heb haar nooit beleefd als het ware. Wij waren met zijn drieën altijd op, op zich. Enne....

I: #00:02:33-5# Zij was er wel, maar u hebt er nauwelijks mee te maken gehad. Is dat eigenlijk wat u zegt?

R: #00:02:44-9# Mijnheer: dat is ongeveer zoiets, ja.

I: #00:02:43-5# En had dat een reden?

R: #00:02:21-7# Mijnheer: ja mijn vader was heel ambuland. Die moest altijd..., hoe heet dat nou? Mevrouw: op reis, kun je wel zeggen, die was altijd op reis.

I: #00:02:58-7# Ja, wat deed uw vader? Wat was zijn functie?

R: #00:03:05-5# Mevrouw: bij het zout. Mijnheer: controleren.

I: #00:03:08-7# Controleur?

R: #00:03:08-7# Mevrouw: bij het zout. Mijnheer: bij de overheid. Vooral zoutregie. Mevrouw: in Soerabaja. Mijnheer: zout was daar eigenlijk de belasting, die de mensen moeten betalen.

I: #00:03:22-7# Ah, ja, ja.

R: #00:03:27-4# Mijnheer: het is een privilege van het gouvernement.

I: #00:03:31-0# Ja, Ja. Een belasting in natura als het ware.

R: #00:03:38-0# Mijnheer: ja.

I: #00:03:31-3# Ja.

R: #00:03:33-2# Mijnheer: ja.

I: #00:03:34-8# En uw vader moest toezien op, dat die belasting betaald werd?

R: #00:03:28-8# Mijnheer: mmm nee, al die magazijnen controleren.

I: #00:03:54-0# Ah, want er werd zout gewonnen in....? In.....Begrijp ik dat goed?

R: #00:03:54-1# Mijnheer: ja, zeker. In Indonesië werd veel zout gewonnen. En, wat moet ik verder zeggen?

I: #00:03:53-5# Nou uw vader was veel op reis. En u was met uw twee broers thuis. Uw moeder was ziek. Zo ern...

R: #00:04:04-7# Mevrouw: die werd vaak opgenomen doordat ze ziek was. Zo ern..., zo ernstig ziek dat er een soort gezinsvervangend persoon, mevrouw, in huis is gekomen.

I: #00:04:09-0# Ja, ja. Maar jullie gingen jullie gang met zijn drieën?

R: #00:04:13-1# Mijnheer: ja, omdat wij nog zo jong waren. En ik was nog niet op school. Dus die andere twee ook niet. Ik was de oudste. We zwierven daar maar wat rond. We zaten veel in sloten en kanaaltjes. En mijn vader was zelfs bang, dat 'ie ons een keer allemaal blind aantrof.

I: #00:04:46-8# Want?

R: #00:04:49-4# Vanwege de besmettingen.

I: #00:04:44-4# Aha.

R: #00:04:42-5# Maar goed. Ik was vijf toen we naar Nederland met verlof gingen. En ik ben in Nederland voor het eerst naar school gegaan toen ik zes werd.

I: #00:05:03-0# Ja, ja. Kunt u zich het jaartal nog herinneren? Wanneer, wanneer was dat, dat u op vijfjarige leeftijd voor het eerst naar Nederland kwam?

R: #00:05:12-2# Mevrouw: '33.

I: #00:05:14-2# 1933?

R: #00:05:09-2# Mevrouw: '34. Mevrouw: Ja, ja Mijnheer: 33. Mevrouw: ja. Mijnheer: ja, '33 Mevrouw: ja, en dan gingen ze naar Alkmaar bij jouw grootouders. Mijnheer: ja, ja.

I: #00:05:24-8# Aha naar Alkmaar naar de grootouders. Het hele gezin ging toen over of alleen de jongens?

R: #00:05:28-8# Mevrouw: zijn moeder is in Indonesië geboren en zijn vader komt uit Alkmaar, he?. Mijnheer: ja, een van zes jongens. Mevrouw: een van zes jongens en hij een van drie jongens. Mijnheer: nadat ik naar school ben gegaan gingen we weer terug. Natuurlijk, want hij moest zijn....Mevrouw: het verlof was voorbij. Mijnheer: Mmmm? Mevrouw: het verlof was voorbij. Mijnheer: ja.

I: #00:05:49-7# Hoe lang bent u in Nederland geweest? U was vijf jaar, u bent naar de lagere school gegaan.

R: #00:05:54-7# Mevrouw: zes weken.

I: #00:05:59-8# Oh dus een hele korte tijd?

R: #00:05:57-1# Mevrouw: ja met verlof, met verlof. Met de boot kwamen jullie hier naar toe.

I: #00:05:59-5# En toen weer terug?

R: #00:05:58-2# Mijnheer: en met de boot terug. Maar ik weet echt niet hoe lang dat geduurd heeft. Maar goed we kwamen terug naar Nederland. En toen was ik natuurlijk al een hele maand achter op school. En dat is altijd zo gebleven. Overal...
Mevrouw: ja, je bent op heel veel scholen geweest. Mijnheer: ja, heel veel. En daar werd mijn moeder zo ziek, dat mijn vader bracht haar naar Buitenzorg, een inrichting. En wij gingen daarna naar Batavia, want daar kon hij dichterbij huis zijn. En ja....ik moet even goed terugdenken hoor.....{lange pauze} Mevrouw: nou daar hebben jullie toen moeder Miep in huis gekregen. Mijnheer: nee, Leen, nee Leen, nog lang niet. Mevrouw: nee, nou ja doe het maar even kort, maak het maar even kort. Mijnheer: ja, nou in Batavia had hijhad hij dus ook geen hulp voor ons. Daar waren verschillende huishoudsters geweest, want we zaten in pensioen. En ...een huishouder {?} , op een gegeven moment heeft hij een vrouw ontmoet en daar heeft hij mee aangepapt en die ging met hem mee naar Batavia in een hotel met ons en ...we hebben daar....ongeveer twee of drie maanden een woning gehad. Het was heel moeilijk om iets te doen, natuurlijk, zo ambulante.

I: #00:08:18-4# Ja, ja.

R: #00:08:21-3# Mijnheer: na die drie maanden zijn we verhuisd naar Soerabaja. En daar hebben we dus een paar jaar in een woning gewoond.

I: #00:08:31-6# Ja, ja. Maar u zegt, u vader papte aan met een een mevrouw. Moet ik dat zo begrijpen, dat hij een relatie kreeg met deze mevrouw en, terwijl uw moeder ernstig ziek in het ziekenhuis lag?

R: #00:08:41-2# Mevrouw: nou ja. Mijnheer: ja, mijn vader geen, geen....hoe moet ik dat nou zeggen? Geen, ja, niet, niet, van afzien.

I: #00:08:56-9# Nee.

R: #00:08:58-4# Mijnheer: nee, nou in Soerabaja brak de oorlog...

I: #00:09:08-2# Wat, wat, wat vond, vonden de jongens ervan, de kinderen, dat hun vader zo opereerde toen?

R: #00:09:11-4# Mijnheer: nou wij hadden geen mening. Wij waren te jong.

I: #00:09:14-1# Ja u was nog jong he?

R: #00:09:15-7# Mijnheer: ja, enne daar brak dus na een jaar of twee de oorlog uit. En toen moest mijn vader in dienst, want de oorlog brak net twee dagen voor zijn verjaardag uit en dan had hij niet meer gehoeven. Maar goed....wij moesten ons...hij had ook geen inkomen meer. Een soort pensioen meende ik. Dat weet dus allemaal niet precies als klein kind hoe dat is gegaan. Maar mijn pleegmoeder wilde een eigen inkomen hebben en ze ging, wij gingen met elkaar een pensioen beginnen. En dat heeft ze heel goed geleid. En tijdens de oorlog had ze geen pensioen meer, kreeg niks. Dus ze moest wel aan geld komen. Ze heeft van welke vruchten dan ook jams, siropen en allerlei andere dingen gemaakt en die hebben wij verkocht als jongens.

I: #00:10:43-1# Op de markt of voor de deur.

R: #00:10:44-0# Mijnheer: nee, op de fiets dan gingen we de stad in en daar leurden we bij de huizen waar we nog wisten dat er nog mensen waren. En dat was na een half jaar ook afgelopen, want alle Nederlanders werden geïnterneerd.

I: #00:11:01-5# Ja, ja maar ging dat goed met de verkoop van jam en vruchtendranken?

R: #00:11:06-5# Mijnheer: jawel, jawel, ja.

I: #00:11:10-2# Daar konden jullie van leven?

R: #00:11:02-5# Mijnheer: ja, en we hadden ook bedienden die eigenlijk niet mochten van de Islamitische....Islamitische bedienden. Die werden onder druk gezet om daar weg te gaan. Maar naast ons was een.....dames....ja hoe moet ik dat nou weer zeggen....een hoerentent van de Jappen.

I: #00:11:42-7# Een huis van lichte zeden.

R: #00:11:40-2# Mijnheer: ja van de Jappen.

I: #00:11:39-7# Van de Jappen ja.

R: #00:11:43-0# Mijnheer: en die wilden uitbreiden en die pikten ons huis in. Wij moesten daar weer weg. En toen zijn we....dat was na... de internering van Nederlanders waar wij niet aan mee gedaan hebben. Je moest overal naar toe. Maar.. zijn we in een gewoon woonhuis gaan wonen met, met nog een paar andere mensen die ook in hetzelfde schuitje zaten.

I: #00:12:21-6# Nederlanders.

R: #00:12:19-0# Mijnheer: ja niet alleen Nederlanders, daar was ook een Armeen bij, of zo, voor zover ik begreep. Maar dat duurde ook allemaal niet lang, toen werd dat huis ook weer ingepikt en wij moesten weer verhuizen. Toen hebben de inheemsen al onze spullen ingepikt. En wij werden met een ...een kar naar een kamp gebracht en daar moesten we maar zien te redden. We hadden niks, enne....

I: #00:13:00-3# Mag ik een vraag tussendoor stellen? Uw vader was in dienst van de overheid, hij moest in dienst op een gegeven moment als soldaat. Maar trok de overheid, Nederlandse overheid de handen helemaal van jullie af?

R: #00:13:03-4# Mijnheer: ja.

I: #00:13:07-0# Totaal geen...?

R: #00:13:11-4# Mijnheer: het was direct bezet he. Het duurde niet zo lang. En zij

konden niks beginnen. Alle Nederlanders werden opgeborgen. De een in een krijgsgevangenenkamp en de andere in.... Mevrouw: in een Jappenkamp. Mijnheer: ... 't burgerkamp.

I: #00:13:38-3# Uw vader is krijgsgevangene gemaakt?

R: #00:13:42-8# Mijnheer: ja, ja.

I: #00:13:38-2# Dus jullie waren uit elkaar getrokken als gezin?

R: #00:13:48-5# Mijnheer: ja hoor, ja. En toen wij in dat kamp zaten, werden wij even later gesplitst de jongens gingen naar het mannenkamp en de vrouwen naar het vrouwenkamp. En zo zijn we in Bandung terecht gekomen en onze pleegmoeder, een hele goede vrouw trouwens, ergens in, of zo in midden Java. In dat kamp hebben we ons moeten aanpassen. Wij moesten ook karweien doen, en dat ging niet altijd even goed. Mevrouw: en buigen en knikken. Mijnheer: ja, buigen en knikken. Mevrouw: deed je dat niet dan werd je gepakt.

I: #00:14:39-6# Je werd vernederd als gevangene?

R: #00:14:47-0# Mevrouw: je werd vernederd als gevangene. Mijnheer: ja, ja ja hoor voortdurend.

I: #00:14:56-1# Maar even: uw moeder was nog steeds opgenomen in het ziekenhuis?

R: #00:15:01-5# Mijnheer: dat wisten wij niet. Mevrouw: niet meer waar die was ook. Mijnheer: wij wisten niks meer van hoe dat gegaan is.

I: #00:15:05-2# Maar bent u haar ook helemaal uit het oog verloren?

R: #00:15:13-4# Mevrouw: toen wel, later niet. Mijnheer: dat duurde dus jaren en bij de bevrijding zo zal ik het maar noemen door Engelsen en Oost-Indiërs werd het kamp dus opengesteld, maar dat was natuurlijk niet zo fijn. Brutale mensen die gingen weer naar huis maar die overleefden dat niet en anderen die ,ja, spookten van alles uit waar wij niet achter kwamen. Mevrouw: in die periode heb je toch van je vader dat bericht gekregen, ook nog? Mijnheer: ja toen kreeg ik een kaartje van het Rode Kruis dat mijn vader werd vermist. En dat was op de Junyo Maru, heeft ie gezeten. Mevrouw: dat schip dat getorpedeerd is. Mijnheer: dat grote schip met krijgsgevangenen. Mevrouw: hoeveel waren dat er niet? Tweeduizend? Mijnheer: vierduizend. Mevrouw: vierduizend zaten er op, dat is getorpedeerd en daar zat zijn vader dus op. En dat kreeg ie met een kaartje te horen, he. En toen had je niks meer dus. Hij wist niet waar zijn moeder was en zat met zijn twee broertjes in een mannenkamp. Ook niet in een jongenskamp.

I: #00:16:46-4# Nee. In een mannenkamp.

R: #00:16:49-2# Wij wisten ook niet waar moeder Miep was. Op een gegeven

moment kwamen er uitwisseling van personen en toen zat moeder Miep op een vrachtwagen naar Bandung. En die zagen wij bij het begin van het kamp toevallig daar in zitten. En zijn we met haar, want zij kreeg een baantje in het ziekenhuis, zij was verpleegster, en we zijn met haar naar het ziekenhuis gegaan en daar konden wij dan ook wonen met zijn vieren op een kamer. Maar zij kon ons niet houden, ze had geen enkel recht. En toen is er een naar Australië gegaan en voor ons werd een schip gereserveerd om naar Nederland te gaan. Maar ja intussen is er natuurlijk van alles gebeurd. Wij gingen haar naar het vliegveld brengen, want zij moest naar Batavia om naar Australië te kunnen. Op de terugweg, ja dat was allemaal lopend, er was geen vervoer of want dan ook, wij liepen met zijn vieren in de straat naar het hospitaal toe, dat was vrij dicht bij elkaar, dicht bij het vliegveld. En daar....we liepen....met z'n drieën zo naast mekaar en mijn middelste broer in het midden en met een knal werd 'ie neergeschoten, naast ons. En wij zijn toen van de straat een sloot ingedoken, een hele diepe sloot hoor, wel zo diep, dat we ons konden schuilen. niettemin kregen we splinters in ons lichaam doordat ze steeds op ons bleven schieten. En ja dat duurde even, ze zagen hem..., er kwamen wel enkele auto's voorbij, ze zagen hem liggen maar die durfden er ook niet uit. En die hebben wel het ziekenhuis gewaarschuwd en die hebben met grote moed een soort ambulanceauto naar die plek gebracht en hebben ze dwars op de straat gezet en hem zo er heen gebracht en mee naar het ziekenhuis genomen. Mevrouw: Maar jullie zijn toch ook door die rioolbuis heen gekropen, toen? Mijnheer: daarna kwamen Gurkhas, Indiërs, aan en die wisten niet wat er aan de hand was. Dus ik zwaaide met mijn zakdoek boven de sloot uit, dat zagen ze wel maar ze snapten ze het niet. En toen zag ik dat, de riool was zo droog dat je onder de weg door naar de andere kant waar de Gurkhas waren. En dat hebben we toen gedaan. En toen hebben ze ons beschermd daar. En...Mevrouw: toen ben jij ook nog in het ziekenhuis terecht gekomen.

I: #00:20:23-6# Maar even: dus de Jappen begonnen op jullie te schieten. De oorlog was toen nog niet voorbij?

R: #00:20:25-3# Mijnheer: de Jappen?

I: #00:20:28-0# Door wie werden jullie beschoten?

R: #00:20:28-2# Mijnheer: door de Indonesiërs.

I: #00:20:35-1# Ah door de vrijheidsstrijders.

R: #00:20:44-9# Mijnheer: Ploppers.

I: #00:20:43-6# Hoe?

R: #00:20:45-9# Mijnheer: Ploppers.

I: #00:20:40-3# Ploppers, ja ja.

R: #00:20:47-3# Mijnheer: op gegeven moment werden wij wel met een auto opgehaald door het ziekenhuis. Gingen we daar heen, wij kwamen in een ziekenzaal

terecht, allebei gewond. Mevrouw: ze waren ook gewond. Mijnheer: En toen vertelden ze dat mijn broer was overleden. Die was naast ons doodgeschoten.

I: #00:21:10-3# Hoe heette hij?

R: #00:21:13-9# Mijnheer: hoe?

I: #00:21:15-8# Van zijn naam?

R: #00:21:18-6# Mijnheer: hij had twee namen. In het begin heette hij Teddy, maar dat was een bijnaam die ik vroeger aan hem had gegeven. In het kamp hebben we hem Gerrit genoemd. Hij heette net als mijn vader G.J.

I: #00:21:43-7# Hoe oud was Gerrit toen hij overleed?

R: #00:21:40-0# Mijnheer: hoe oud was hij tien? Mevrouw: ik moet ook even denken, hoor. Jij was zestien... Hoeveel jaar scheelden jullie. Twee jaar maar, he? Mijnheer: nee. Mevrouw: hij was de jongste, nou dan was hij een jaar tien of twaalf. Mijnheer: ik was van '28 en hij van eind '29. Dus anderhalf jaar.

I: #00:22:06-3# Ja, dus een jaar of vijftien, zestien?

R: #00:22:21-4# Mevrouw: 12.

I: #00:22:19-1# ja, ja, 12 jaar. En jullie waren gewond? U, en uw andere broer?

R: #00:22:38-1# Mevrouw: Arie en jij waren toen gewond in het ziekenhuis. En jij lag in coma, volgens mij, vertelde tante, moeder Miep. En jij dus... Jij wist toen ook niet waar die heen gebracht was toen hij overleden was, jouw overleden broer. En Jij hebt... Hij heeft nog scherven in zijn lichaam, als er foto's genomen worden dan zie je ze nog zitten. Mijnheer: en toen, moeder Miep was weg en wij moesten dus ergens anders, want die kamer werd ingepikt door een dominee met dochters.

I: #00:22:55-7# Een vorm van christelijke naastenliefde.

R: #00:23:04-5# Zo hebben we dus geleefd tot mei. En in mei kwamen wij naar Nederland.

I: #00:23:13-6# Dat was mei 1945?

R: #00:23:18-8# Mevrouw: '46 Mijnheer: '46.

I: #00:23:18-9# En uw vader was vermist? Uw vader is ook nooit meer boven water gekomen?

R: #00:23:31-1# Mevrouw: nee die is getorpedeerd, dat schip. En zijn broer ook niet. En zijn moeder wist 'ie ook niet waar die was. En toen vroeg hij waar hij naar toe moest en toen zeiden ze "dat weten we niet" want hij had niks verder. Mijnheer: en

toen heeft een oom en tante, een broer van mijn vader, ons in huis genomen. Mevrouw: uit Groningen. Hier in Groningen. Mijnheer: Speciaal die tante. Hier zijn we in '46 aangekomen. Dat was het verhaal van Indië, mijn Indië.

I: #00:24:05-4# Maar ik kan mij ook voorstellen dat je dan getraumatiseerd naar Nederland komt.

R: #00:24:23-1# Mevrouw: dat was ook zo. En dat is 'ie nog. Mijnheer: nou, ja goed.

I: #00:24:16-5# Wat minder, het slijt natuurlijk. En uw andere broer hoe is het daar mee gegaan?

R: #00:24:27-5# Mijnheer: net zo, hij volgde mij gewoon.

I: #00:24:26-8# Dus jullie zijn samen naar Nederland gegaan, samen naar Groningen?

R: #00:24:36-4# Mevrouw: die oom en tante, die zei....ze zouden bij verschillende ooms en tantes met zijn drieën ondergebracht worden. En toen zei deze oom en tante hier, die tante zei "ze zijn nog maar met z'n beiden over, die moeten niet meer gescheiden worden. Ik neem ze allebei in huis". Ze had zelf ook twee kinderen, hoor. Evengoed. Het was heel geweldig wat ze gedaan hebben en het waren fantastische mensen.

I: #00:24:53-4# Maar uw moeder die was, was buiten beeld? U wist niet waar ze was? Maar hoe is het contact weer hersteld ondertussen?

R: #00:25:04-8# Mevrouw: die is met een boot... ook met een boot van het Rode Kruis naar Nederland gekomen. Mijnheer: zonder dat wij dat wisten. Mevrouw: wisten wij niks van. En toen is die ook ergens opgenomen geworden, in een verpleeghuis als het ware. He, en dat.... daar is ze dus, dus...

I: #00:25:16-7# Begrijp ik het goed dat uw moeder psychiatrische problemen had?

R: #00:25:17-7# Mevrouw: nou dat werd ze op den duur wel natuurlijk, want die moest zoveel doorstaan. Maar dat is later best wel hersteld, hoor. Toen is .. hebben we dus....ze heeft in Maartenshof gewoond, nog.

I: #00:25:30-1# Maartenshof?

R: #00:25:33-4# Mevrouw: dat kent u niet natuurlijk. Dat is hier een heel groot, of een groot, een heel mooi nieuw verpleeghuis als het ware.

I: #00:25:40-8# Ook in Groningen?

R: #00:25:38-4# Mevrouw: hier in Groningen. Enne: ze kwam altijd bij ons en het was een hele lieve vrouw. Enne: het is allemaal heel goed gekomen. Dus wat dat betreft.

I: #00:25:48-1# Maar hoe hebben jullie elkaar weer gevonden? Hoe is dat gegaan?

R: #00:25:51-1# Mijnheer: via Rode Kruis.

I: #00:25:51-4# Ja, ja via Rode Kruis.

R: #00:25:58-9# Mevrouw: en oom Jaap kreeg het voogdijschap over jullie en ook over jouw moeder en alles. En die heeft toen alles in orde gemaakt. Ja.

I: #00:26:02-1# Dus dan zit je dan met je broer uit een kapotgeslagen gezin bij een oom en een tante. Hoe hebt u uw leven weer opgepakt?

R: #00:26:08-4# Mijnheer: nou, we zijn daar dus met z'n beiden naar een Brugschool gegaan. Die de mensen..., jongelui, dus uit Indië opvingen. En daar heb ik...de... Mevrouw: Lyceum, hij was Lyceum. Mijnheer: heb ik vier jaar op gezeten en toen had ik mijn diploma.

I: #00:26:39-3# Dat ging wel goed, dat leren.

R: #00:26:34-4# Mijnheer: ja, ja.

I: #00:26:41-9# En uw broer ook? Zelfde school?

R: #00:26:46-3# Mijnheer: nee, ja eerst wel. Maar later moest hij naar de Zeevaartschool.

I: #00:26:48-8# Aha.

R: #00:26:50-7# Mijnheer: en uiteindelijk is hij radio-officier geworden. Enne...ja wat moet ik nog verder zeggen?

I: #00:27:03-8# Nou we gaan even door. U had uw lyceumdiploma gehaald en toen?

R: #00:27:11-1# Mevrouw: toen is 'ie in de avonduren, is 'ie gaan studeren want hij moest een baan zoeken en hij moest in dienst. En toen is hij in de avonduren gaan studeren.

I: #00:27:15-9# I Ja. U kreeg geen vrijstelling?

R: #00:27:21-4# Mevrouw: nergens voor. Mijnheer: nergens voor. Mevrouw: hij moest zelfs nog naar de BB. En hij kon geen uniform meer zien, maar het moest.

I: #00:27:11-9# Nee, ik begrijp het.

R: #00:27:31-7# Mijnheer: ook..., hoe noem je dat? Mevrouw: de BB. Mijnheer: de herhaling. Mevrouw: de herhaling.

I: #00:27:31-2# Op herhaling? Ja. Ja.

R: #00:27:36-7# Mevrouw: dat moest ie ook allemaal nog, alles. Mijnheer: alles.
Enne: ja ik.... na de school ben ik dus gaan werken en leren.

I: #00:27:51-1# Ja, ja, ja. En wat had... u ging Economie studeren?

R: #00:27:57-6# Mevrouw: ja staatspraktijkdiploma. Mijnheer: boekhouden. Mevrouw: SPD, staatspraktijkdiploma, universitaire opleiding. Mijnheer: ik ben dus administrateur geworden met SPD. Mevrouw: financieel directeur was jij, dat is jouw baan geweest, altijd.

I: #00:28:07-7# Bij welk bedrijf?

R: #00:28:12-1# Mevrouw: Koebel, uit Duitsland, een bedrijf dat hier zijn filiaal had. Mijnheer: ja, het was eerst Hermans.....?. Mevrouw: het viel onder Koebel. Mijnheer: nou niet direct. Maar de eigenaar daarvan die is na een korte periode overleden. En toen heeft de fabriekde zaak overgenomen. Mevrouw: zo was het ja. En dan had jij hier Groningen en Naarden, had jij.

I: #00:28:41-9# Dus u bent na de oorlog opgevangen door, door uw oom en tante en u bent ook altijd in Groningen blijven wonen?

R: #00:28:52-2# Mijnheer: ja.

I: #00:28:44-7# Ja, ja. En u was klaar met het lyceum. En nog gestudeerd en gewerkt. Maar op een goed moment bent u lid geworden van het Humanistisch Verbond?

R: #00:28:55-9# Ja.

I: #00:28:57-5# En dat is volgens mij in 1952 geweest. '28', '38', '48. U was toen vierentwintig?

R: #00:29:04-1# Mevrouw: ja Mijnheer: ja. Mevrouw: dat moet wel zo zijn.

I: #00:29:18-4# En kunt u zich nog herinneren waarom u lid bent geworden van het H. V.?

R: #00:29:24-9# Mijnheer: nou er stonden wel steeds advertenties in de krant van lezingen en ander gedoe. En daar ben ik naar heen gegaan. Dat trok mij wel aan.

I: #00:29:34-9# Weet u nog door wie die lezingen werden gegeven?

R: #00:29:43-8# Nou niet zoveel, maar wel door Stuiveling.

I: #00:29:40-9# Kijk, Garmt, Garmt Stuiveling.

R: #00:29:39-7# Mijnheer: en Van Praag ook

I: #00:29:41-1# Ja, ja, ja, ja. En dat sprak u aan? En toen hebt u zich aangemeld als lid bij HV?

R: #00:29:50-1# Mijnheer: ja, ja.

I: #00:29:53-1# Uw, uw oorlogsverleden, zal ik zeggen, en alles wat u heeft meegemaakt, heeft dat ook bijgedragen aan, aan uw lidmaatschap?

R: #00:30:01-1# Mijnheer: ik denk het wel. Ik moest niks, NIKS van de militairen meer hebben. Mevrouw: en van de kerk ook niet.

I: #00:30:11-1# Nee, nee. Dus het werd het HV? En u mevrouw Narold wilt u ook zelf iets vertellen over uw lidmaatschap of vult u uw man aan waar nodig is?

R: #00:30:17-0# Mevrouw: ja hoor.

I: #00:30:22-2# Ja? Ja het, het ...ik stel graag een vraag aan u.

R: #00:30:32-9# Mevrouw: ja, nee is prima.

I: #00:30:28-7# Ja?

R: #00:30:30-9# Mevrouw: ja.

I: #00:30:31-8# U bent ook gelijktijdig met uw man lid geworden? Of?

R: #00:30:31-9# Mijnheer: nee. Mevrouw: nee. Mijnheer: wij zijn later pas getrouwd. Mevrouw: jij was dertig denk ik toen jij trouwde, 29 was jij, of zo iets he, 29 meen ik, ja. En ik was toen 21. En ik heb hem maar heel kort gekend eigenlijk. Toen wij dus... wij zagen elkaar altijd wel onderweg als hij naar zijn werk ging, en ik ook.

I: #00:31:03-2# Op de fiets?

R: #00:30:59-8# Mevrouw: ja, hij op de fiets en ik liep. Zo is het wel begonnen.

I: #00:31:02-1# Romantiek van de koude grond.

R: #00:31:10-5# Mevrouw: ja, op een gegeven moment hebben we kennis gemaakt samen. En dat was net een maand voordat ik naar Amsterdam ging verhuizen, dat was allemaal al geregeld. Mijn ouders gingen weg naar Amsterdam vanuit Groningen. Dus dat is gebeurd: ik ben naar Amsterdam gegaan en daar ben ik gaan werken. En toen is ...kwam hij mij opzoeken daar in Amsterdam en ik later hier dus. En dat duurde....nou ik denk dat we dus in september elkaar hebben gesproken, in oktober ging ik weg. En juli daarop waren we al getrouwd. We hebben..... Ik geloof dat ik aan twee handen kan tellen hoe vaak wij elkaar hebben gezien voordat we getrouwd zijn.

I: #00:31:55-9# Maar de aantrekkingskracht was groot?

R: #00:31:53-6# Mevrouw: ja, en hij ...wij zouden dus, wij hadden het over de vakantie en toen zegt ie: "ik heb zo lang geen eigen huis gehad, ik zou heel graag willen trouwen en een eigen huis en gezin willen hebben, he? Zo begon het eigenlijk. Mijnheer: mmm. Mevrouw: en dat is dus gebeurd toen.

I: #00:32:16-9# En zo is het gegaan.

R: #00:32:08-4# Mevrouw: en toen hebben we nog eventjes bij de oom en tante ingewoond, omdat ik in Amsterdam woonde en we moesten onderdak zoeken natuurlijk. En dat was vanuit Amsterdam heel moeilijk. En toen zeiden ze: "kom maar eerst hier". Dat was....dat waren hele fijne mensen. Wij hebben.... Ik heb ook toen meteen gezegd, ik zeg: "Wij blijven zorgen voor hun zolang zij leven, wat zij voor jullie gedaan hebben is geweldig". En toen hebben wij dat altijd voor hun gedaan, he
Mijnheer: ja.

I: #00:32:31-7# ja, ja een wederdienst als het ware.

R: #00:32:29-6# Mevrouw: het was geweldig, hoor. Ze waren ons heel...jou ook heel dankbaar dat dat allemaal zo is gegaan. Dat wij voor hun zorgden en

I: #00:32:39-8# Ja, ja, goh. En wilt u nog iets vertellen over uw eigen achtergrond?

R: #00:32:46-1# Mevrouw: oh jawel. Ik kom... ik ben in Veenhuizen geboren, helemaal iets heel anders als Soerabaja waar Rik (?) geboren is.

I: #00:32:49-8# Ja, ja, ja

R: #00:32:53-7# Mevrouw: enne: toen zijn we dus van Veenhuizen naar Groningen gegaan en van Groningen naar Amsterdam. Mijn vader is toen overgeplaatst, en toen zijn we...., ben ik daar....zijn wij in Amsterdam getrouwd en ik ben hier heen verhuisd. En ik heb in Amsterdam, heb ik in het Huis van Bewaring ook gewerkt. Enne: aan de Handelskade. Misschien kent u dat wel dat vroegere Lloyd hotel?

I: #00:33:16-5# Zo goed ken ik Amsterdam niet.

R: #00:33:24-1# Mevrouw: Nee u bent niet zo goed op de hoogte van al die zaken, van de gevangenis? Nou ik wel dus intussen, natuurlijk

I: #00:33:19-4# Want u was bewaarder, gevangenisbewaarder?

R: #00:33:27-2# Mevrouw: nee, nee, nee ik was stenotypiste.

I: #00:33:47-9# We hervatten het interview. Even kijken: dus u bent op een goed moment naar lezingen geweest van het HV van Praag, Garnt Stuiveling hebt u gezien. Wat sprak u aan? Wat sprak u precies in de verhalen van die mannen?

R: #00:33:49-0# Mijnheer: Ja, de neutraliteit, he, van alles. Dat is eigenlijk wel...Ja

I: #00:34:09-5# Niet gekoppeld aan een religie of een politieke overtuiging.

R: #00:34:20-0# Mijnheer: nee, zonder verplichtingen en.... de menselijkheid die dus door hun werd gepredikt. Maar er zijn nog veel meer sprekers geweest en dat...die waren geen....

I: #00:34:34-3# En: u bent lid geworden. Bent u ook actief lid geworden van de gemeenschap Groningen? Hebt u daar ook een.....?

R: #00:34:42-1# Mijnheer: ja ze bombardeerden mij meteen als verkoper van blaadjes van de Mevrouw: van de folders, de folders van het Verbond allemaal, ja. Moest jij verzorgen. Mijnheer: die ik heb een poos op de vergaderingen verkocht.

I: #00:34:59-1# U ging achter een tafel zitten. De mensen die dan kwamen luisteren.....

R: #00:35:10-5# Mijnheer: mmm

I: #00:35:05-0# Daaraan....

R: #00:35:07-9# Mijnheer: kijken en als ze wat wilden hebben dan betaalden ze een dubbeltje of....

I: #00:35:15-5# Ja, ja En ging dat goed? Was u een goed verkoper?

R: #00:35:24-8# Mijnheer: ja.

I: #00:35:15-6# Ja. En hebt u nog meer functies vervuld binnen de gemeenschap?

R: #00:35:29-9# Mevrouw: O, ja. Heel veel. Mijnheer ik heb daar... van een ander lid een speelgoedhuisje gekregen en daar lag een soort spaarpot en dat moest dan...Mevrouw: het was zo groot, hoor, een huis. En...., toe maar. Mijnheer: die moest ik elke keer meenemen naar elke vergadering en daar neer zetten. Want dat Mevrouw: het was een collectebus eigenlijk, het was een collectebus. Mijnheer: begin zijn van een eigen gebouw.

I: #00:36:02-8# En dat...., is dat ook gelukt?

R: #00:36:07-0# Mevrouw: Ja. Mijnheer: ja.

I: #00:36:15-9# met kwartjes en dubbeltjes?

R: #00:36:12-9#. Mevrouw: begin wel zo, ja. Jaren heb je dat gedaan. Elke bijeenkomst nam je het huis weer mee en dan werd dat er neer gezet en dan staat ook in dat blaadje. Hij....

I: #00:36:18-2# Was u ook penningmeester dan?

R: #00:36:24-5# Mevrouw: nee secretaris.

I: #00:36:20-9# Secretaris?

R: #00:36:24-6# Mevrouw: wel dertig jaar lang. Mijnheer: op een gegeven moment werd ik secretaris, omdat die andere wegging of zo. Ik weet het allemaal niet meer. Mevrouw: ik weet ook niet waarom of je...hoe je dat werd. Maar je... Er was gewoon vraag naar, toen werd jij gevraagd of jij dus wilde.

I: #00:36:36-9# Zo gaat het vaak, he? De vraag: "wil jij dat doen?"

R: #00:36:45-6# Mevrouw: ja, en toen moest jij....toen hadden wij een stencilmachine bij de zolder hierboven. En daar stond een stencilmachine toentertijd want dat andere was er allemaal nog niet. En daar ging jij altijd de circulaires mee stencilen.

I: #00:36:59-4# Stencilen?

R: #00:37:13-8# Mevrouw; ja, ja vieze handen want het was allemaal spul wat je er overheen moest gieten met inkt. Mijnheer: ja allemaal....

I: #00:37:01-4# Was de gemeenschap Groningen een goed gevulde club, zal ik zeggen? Waren er veel mensen lid?

R: #00:37:10-1# Mevrouw: ja. Mijnheer: zo tegen de vijfhonderd, he? Mevrouw: ja

I: #00:37:14-6# ZO dat is groot zeg!

R: #00:37:22-0# Mevrouw: ja jij had altijd veel te doen, hoor. Heel veel.

I: #00:37:15-8# En het was niet onderverdeeld in afdelingen? Dus een grote vereniging?

R: #00:37:18-6# Mijnheer; ja, ja Mevrouw: hij had alles.

I: #00:37:21-7# Ja, ja

R: #00:37:23-4# Mevrouw: je moest ook altijd de sprekers regelen, moest jij regelen, en die moest je ophalen, en, en wegbrengen. En alles. Dat deed hij ook allemaal. Mijnheer: dat programma moest ik altijd verzorgen.

I: #00:37:32-2# Maar u nodigde ook de sprekers uit?

R: #00:37:40-7# Mijnheer: ja, ja

I: #00:37:41-1# Ja, ja

R: #00:37:43-8# Mijnheer: het Verbond had een sprekerslijst en daar moest ik het maar uithalen. Mevrouw: anders moest hij dat allemaal zelf bedenken.

I: #00:37:55-2# Stuiveling? Van, Van Praag?

R: #00:38:01-8# Mevrouw: ja, wie, wie kwam er toen bij, bij ons, bij ons trouwen?? Mijnheer: nee de voorzitter van Groningen.

I: #00:38:12-2# Hier staan nog namen op. Brandt Corstius?

R: #00:38:15-9# Mijnheer: ja, die is ook geweest. Libbe van der Wal.

I: #00:38:21-2# Ja, filosoof. Het waren goed, goed bezochte bijeenkomsten, dus niet alleen van de leden zelf maar ook van mensen die....

R: #00:38:29-5# Mijnheer: ook wel. Ja.

I: #00:38:31-2# Is, is er een verklaring voor dat Groningen zo'n grote, grote gemeenschap was? Ik vind vijfhonderd.... Maar dat waren allemaal leden van het H.V.?

R: #00:38:33-4# Mijnheer: niet alleen want elke week stond het in de krant aangekondigd.

I: #00:38:48-3# Ah, dus je had leden en niet-leden? Belangstellenden?

R: #00:38:55-5# Mevrouw: maar toch hadden jullie toch wel veel leden, hoor. Mijnheer: Libbe van der Wal. Mevrouw: zou, zou dat niet gekomen zijn doordat hier in het Noorden veel mensen bij de PvdA zijn? En ik heb altijd het gevoel gehad, dat mensen van de PvdA bij de, 't Verbond waren. Dat is mijn gedachte. Mijnheer: het kan maar zo, hoor. Mevrouw: ja, is dat zo?

I: #00:39:12-1# Ja, dat is dat is een plausibele verklaring

R: #00:39:13-3# Mevrouw: ja, dat heb ik.... die gedachte heb ik altijd gehad. Ja.

I: #00:39:23-6# Oké, secretaris.....

R: #00:39:25-0# Mevrouw: hij is bij de j...., bij de jongeren heeft ie ook nog gezeten, bij de jongeren. Mijnheer: ja. Mevrouw: ben jij ook geweest

I: #00:39:26-0# Bij de Humanistische Jongerenbeweging?

R: #00:39:26-1# Mevrouw: ja zat hij ook bij. Mijnheer: ja.

I: #00:39:36-7# En wat deed u daar, behalve dan jong zijn? Maar....

R: #00:39:35-9# Mevrouw: en uit....met elkaar weggaan.

I: #00:39:39-6# Kampeerweekeinden dat soort dingen?

R: #00:39:44-8# Mevrouw: jawel, je ging naar Noordlaren en Grolloo. Mijnheer: dat deden de anderen eigenlijk. Mevrouw: ja, jij had niet altijd tijd daarvoor. Mijnheer: nee.

I: #00:39:46-5# Nee, want u was druk binnen de H.V., maar u had ook een baan?

R: #00:39:49-8# Mevrouw: zijn studie erbij.

I: #00:39:51-7# Zijn studie. En waren er al kinderen?

R: #00:39:56-0# Mevrouw: tuurlijk niet. Mijnheer: nee.

I: #00:39:53-6# Nee, nee.

R: #00:39:56-6# Mevrouw: nee, de eerste jaren kende ik hem helemaal niet eens. Toen dat gebeurde.

I: #00:40:00-7# Oké, dat is buiten u om gebeurd?

R: #00:40:01-7# Mevrouw: ja. Mijnheer: ja Mevrouw: dat met die stencilmachine dat kwam hier dus, toen we, toen we getrouwd waren. Daar ben je toen mee begonnen, he. Mijnheer: ja. Mevrouw: maar hij was...., dat was de eerste jaren, tien jaren wel dat je dat alleen hebt gedaan. Mijnheer: ja, met de hand draaien.

I: #00:40:18-1# Ja, ik ken het nog wel.

R: #00:40:21-9# Mevrouw: ja, he. Mijnheer: he. Mevrouw: ja. Mijnheer: dus.

I: #00:40:24-2# Ja. Maar u hebt, u hebt het naar uw zin gehad bij, bij het H.V.

R: #00:40:27-5# Mijnheer: ja, hoor. Ja, want ik ben, ik ben vijftientig jaar daar bij geweest. Mevrouw: ja, meer. Je hebt eerst....je hebt je vijftientig jarige jubileum hebben ze gevierd met jou. Mijnheer: ja, ja. Mevrouw: he? Mijnheer: ja. Mevrouw: daar heb je dat schilderij nog aan te danken. Mijnheer: mmm, mmm, mmm. Mevrouw: dit is een Jan van der Zee. Dat is van de Ploeg schilders van Groningen. En Jan van der Zee z'n dochter zat er ook bij hem in het bestuur en toen heeft zij gezorgd dat hij dus dat schilderij kreeg van haar vader.

I: #00:41:05-9# Het is een Linoleumsnede of een houtsnede? Wat is het?

R: #00:41:02-5# Mevrouw: ja, ja. Die is het.... nog van.... Weet je dat nog? Mijnheer: ja.

I: #00:41:13-1# U bent, u hebt uw vijftientig jubileum gevierd binnen 't H.V. En was

het toen afgelopen? Of bent u toen gewoon doorgedaan?

R: #00:41:18-8# Mevrouw: nee, hij is doorgedaan. Mijnheer: nee. Mevrouw: je bent gewoon doorgedaan. Mijnheer: ja.

I: #00:41:15-5# Maar inmiddels was u, waren jullie samen?

R: #00:41:18-0# Mevrouw: toen was ik er al, jaaa.

I: #00:41:16-0# En u bent ook actief lid geworden van het H.V.?

R: #00:41:28-2# Mevrouw: nou in zoverre, nee niet echt actief. IkMijnheer: nou ze deed.... Mevrouw: later ik in de pakketten toestand gekomen. De, de Commissie van.... de pakketten, verzorgden wij. Mijnheer: en....

I: #00:41:32-8# Sorry wat, wat, wat betekent....? Welke pakketten?

R: #00:41:38-0# Mevrouw: nou dat hadden wij, wij hadden kerstpakketten, werden er..... En dat is.....Eerst vroegen ze dus of ik kon helpen want woonde iemand, die woonde hier niet ver vandaan en het was nogal veel werk. En ik zeg: "nou dat is goed, dat kan ik wel doen als de kinderen op school zijn" Toen hadden wij net kinderen dus, twee. En.... daarna heb ik het alleen overgenomen en toen heb ik het, heb ik het eigenlijk alleen eigenlijk moeten redderen, met mensen die ik allemaal vroeg te helpen. En toen hadden we wel, nou ik denk wel een driehonderdvijftig adressen. En dan ging ik naar de Makro, dat zal u wel kennen. En daar was de directeur die ging dan met mij mee op stap met een wagentje en dan ging ik zo'n pakket samenstellen. Want we gingen bedelbrieven rondsturen en die bezorgden wij samen door de hele stad heen en daar kregen wij ons geld van binnen.

I: #00:42:08-9# Dus ook buiten de leden van de H.V. om?

R: #00:42:26-5# Mevrouw: nou de meeste Verbond hoor. Alleen de instanties die ik kende daar stuurde ik natuurlijk wat heen. Ik heb van de Gasunie en van de krant en alles, kreeg ik wel geld. Mijnheer: Vonhoff, he Mevrouw: wat zeg je? Mijnheer: Vonhoff. Mevrouw: Vonhoff heeft ook nog geld gegeven, ja hoor. Enne: dan gingen wij dus.... nou ik denk dat ik ongeveer iedere jaar een viereenhalfduizend euro....gulden had toentertijd, gulden. Nou daar kon ik dan die pakketten van maken, zo ongeveer een tientje en dan help hij mij mee. En kreeg ik altijd een beetje extra van die directeur. En dan had ik dus nog mensen, die dus suikerpatiënt waren of wat ook, die kregen een bloemetje. En ik had ook nog suikervrije en ik had van allerlei soorten. En dan moest ik mensen vragen, die ik kende in mijn omgeving, en die een auto hadden en die dat wilden rondbrengen, dus. Want ieder moest ongeveer een nou een vijftien pakketten brengen. Dus ik had een heel aantal mensen met auto's nodig.

I: #00:43:14-0# Ja, ja ik begrijp het.

R: #00:43:18-1# Mevrouw: nou dat heb ik ook wel meer dan dertig jaar gedaan.

Mijnheer: en ziekenbezoek heeft ze ook gedaan. Mevrouw: in het ziekenhuis, ja heb ik ook een poosje gedaan. Nou en toen heb ik ...die ...pakketten...op een gegeven moment wilde die... kon ik geen autorijders meer krijgen want die zeiden het wordt ons te duur en daar waren mensen die werden te oud, die konden die trappen niet meer op als ze dat moesten. Nou en toen moest ik er mee stoppen, dus een aantal jaren geleden. En dat speet heel veel mensen. En daar heeft het Verbond nog een hele goeie erfenis aan te danken, aan die pakketten van mij, van ons dan, van onze groep.

I: #00:43:54-6# Maar toen u stopte stortte het toen in?

R: #00:43:58-0# Mevrouw: Ja.

I: #00:43:55-5# Dus het werd echt door u gedragen?

R: #00:44:01-5# Mevrouw: ja.

I: #00:43:58-2# En toen het afgelopen was, was de hele actie....?

R: #00:43:59-6# Mevrouw: toen was het ook voorbij. Ik kon het niet, ik had geen automensen meer. Dus ik kon verder niet meer. Nou, toen moest ik stoppen.

I: #00:44:07-6# En dat werd niet opgepakt door iemand anders?

R: #00:44:14-5# Mevrouw: nee, er waren geen automensen die konden ook niks. Ik had best door willen gaan, maar ik had geen automensen. En we deden toen heel veel zelf, die keren, he? Want alles kwam hier weer naar toe. We hadden de kamer hier en alles hadden we helemaal staan met dozen op een gegeven moment. Ik wist helemaal niet hoeveel het er wel niet werden. Ik dacht: "dit kan helemaal niet." Ik had..., echt dit stond helemaal vol. En toen hebben we bij jou op de zaak gedaan, hebben we het gedaan, vanaf die tijd toen. En toen konden daar de mensen met de auto's komen en dat was heel fijn, konden ze binnen zo rijden, en dat was fijn hoor. En dat hebben we daar gedaan, he. Maar verder....Mijnheer: ja. Mevrouw: nee, toen viel het weg, waren geen mensen meer die bezorgen wilden. Da's jammer. En toen hebben we nog van een mijnheer, daar brachten wij de pakketten dat weet ik wie dat was en die vond het altijd heel geweldig. Enwas een mijnheer alleen. En toen hij kwam te overlijden, toen heeft hijzijn....hij had veel geld schijnbaar... wist ik ook niet, natuurlijk, had 'ie. En dat heeft hij nagelaten aan het Humanistisch Verbond en daar hebben ze toen nog die leerstoel voor aangenomen, daar, van het Verbond. Hier.

I: #00:45:09-5# Een leerstoel in Groningen. Vrij recent of...?

R: #00:44:57-3# Mevrouw: nee, ook al wel weer heel veel jaren geleden. Heel veel jaren. Dat was toen de eerste die, die er was. En dat vond ik nog niet eens zo leuk allemaal, want 't geld was eigenlijk voor ons bestemd maar wij kregen niks.

I: #00:45:35-0# Nee.

R: #00:45:26-7# Mevrouw: ?.....dat was belangrijker.

I: #00:45:29-3# Maar een leerstoel? In....? Socrates Hoogleraar? Wat?

R: #00:45:36-2# Mevrouw: Ja wat was het? Weet jij het nog precies. Dat weet ik ook niet meer. Mijnheer: ik ben er niet zo in thuis. Mevrouw: nee, dat weet ik ook niet meer precies hoe dat is gegaan. Dat is lang geleden.

I: #00:45:39-8# Maar dus beiden buitengewoon actief in de....

R: #00:45:42-4# Mevrouw: nou ja dat was voor mij het enige eigenlijk hoor wat ik deed. En dat was eigenlijk dus tegen de kerstdagen, de maand december zat ik daarmee, zeg maar. Verder niet.

I: #00:45:51-2# Maar u ging wel met uw man mee naar lezingen en bijeenkomsten?

R: #00:46:00-2# Mevrouw: niet vaak, nee. Niet vaak, nee. Mijnheer: ze bleef meer bij de kinderen. Mevrouw: ja ik had de kinderen toen ook. Enne... En later: nee. Ik ben wel eens mee geweest. Ik ben ook wel eens met weekends mee geweest, dat deden we ook wel. Mijnheer: mmm Mevrouw: Jawel, we zijn wel...ik ben wel mee geweest, maar niet altijd. Ik ben van huis uit katholiek, namelijk. Was ik. En daar kwam hij dus mee, daar had hij mee te maken.

I: #00:46:23-8# Met het H.V.? Ongelovig.

R: #00:46:25-8# Mevrouw: nou kijk wij waren niet echt streng katholiek, maar we waren het wel. Ik ben dus ook op een katholieke school geweest. Enne...

I: #00:46:32-9# Maar u had er geen moeite mee dat uw man zich als Humanist ontpopte?

R: #00:46:32-6# Nee, hoor moet hij weten. Tuurlijk niet. Nee, moet hij zelf weten. Dat vind ik geen punt. Dat moet ieder voor zijn eigen gedachten hebben, wat íe....nee.

I: #00:46:44-1# Maar wat u schetst over die kerstpakketten, dat doet mij ook heel sterk denken aan de kerk.

R: #00:46:55-6# Mevrouw: nou het waren de mensen, die niet bij een kerk hoorden die kregen het. En die alleen waren het dus. En die kregen het dus. Als ik wist dat ze bij een kerk hoorden dan kregen ze niks. Nee mensen kregen altijd een pakketje van de kerk. Nou en de mensen, die daar niet bij hoorden, die kregen niks en dat vond ik niet leuk. Dus die kregen dan echt ook een mooi pakket. ja hoor Ja van ons hier dus. Nou dat waren onze belevenissen eigenlijk, he. Van het Verbond, zo. Mijnheer: ja. Mevrouw: En jij hebt het altijd heel druk gehad en daar deed íe niks aan.

I: #00:47:20-7# Was u ook politiek geïnteresseerd of actief? Lid van de PvdA?

R: #00:47:15-0# Mijnheer: nee, ik moet niks van politiek hebben.

I: #00:47:27-6# Is dat ook ingegeven door uw geschiedenis in Indië?

R: #00:47:35-2# Mijnheer: ja want de Nederlanders hebben daar dom werk gedaan, hoor.

I: #00:47:39-9# U bedoelt met de onafhankelijkheid en zo?

R: #00:47:40-9# Mijnheer: ja

I: #00:47:43-7# Ja, ja. De politionele acties en dat soort dingen?

R: #00:47:46-0# Mijnheer: ja, de polities.

I: #00:47:39-0# Is nu weer erg actueel he?

R: #00:47:47-9# Mijnheer: ja Mevrouw: ja, op het moment wel weer, ja

I: #00:48:04-2# Maakt dat veel bij u los dat dat weer zo in de actualiteit is die geschiedenis van Indië?

R: #00:48:02-2# Mijnheer: nou ik kijk er niet naar. Mevrouw: hij wil niks weten, niks mag ik aan hebben daarvoor. En als er iets is dan zeg ik: "wil je dat ook zien"? En dan: "nee". Want hij krijgt ook altijd een uitnodiging van de....40-45 om naar....op de Dam te komen. Ik ben geweest, toen. Maar hij wil niet. Al die dingen wil hij niet. Maar ik wilde het wel graag een keer meemaken en dat heb gedaan. Met mijn dochter ben ik toen geweest.

I: #00:48:23-2# Dat zegt genoeg. Ja, ja....

R: #00:48:28-8# Mevrouw: kijk en hij had....maakte deze krantjes dus ook, allemaal. En er kwam nog een gedichtje....zette die er nog onder van onze dochter.

I: #00:48:35-2# Van Miranda?

R: #00:48:38-2# Mevrouw: ja, toentertijd, ja. Die kwam er toen ook weer in. Zij...onze dochter heeft nog....vormingsonderwijs gegeven op school.

I: #00:48:43-0# Ja, Humanistisch Vormingsonderwijs?

R: #00:48:50-5# Mijnheer: ja Mevrouw: ja

I: #00:48:49-7# Grappig.

R: #00:48:52-5# Mevrouw: ja, leuk, he

I: #00:48:51-4# Nou. U hebt, hebt al heel wat verteld allebei. Was er ook sprake van,

van huiskamerbijeenkomsten? Of niet?

R: #00:48:43-8# Mevrouw: ja

I: #00:49:01-7# Ook bij, bij jullie thuis?

R: #00:49:07-7# Mevrouw: ja, ja dan kwam Dekker, de voorzitter. Die kwam in die tijd en dan.....Oh dat vond ik eigenlijk heel afschuwelijk eigenlijk, hoor. En dan kwam 'ie dan aan, he, het was een hele oudere heer en dan nam 'ie een zakje gemalen koffie mee voor mij, voor de..... Hij dacht zeker dat ik de koffie niet kon betalen of zo. En dan dacht ik: "oh wat erg" Maar goed dat nam hij dan mee. Dat zeg ik, dat vergeet ik nooit meer.

I: #00:49:30-2# Ook enigszins kwetsend natuurlijk?

R: #00:49:26-3# Mevrouw: nee helemaal niet. Nee, hoor Ik kende hem, hij deed het uit goeie...Helemaal niet, nee. Nee het was een hele lieve oudere heer, was dat. Mijnheer: ja. Mevrouw: enne ; hij deed dat uit goeie..... Ja, waarom weet ik ook niet. Hij dacht zeker dat wij dat wel konden gebruiken.

I: #00:49:43-2# Maar wat....Kunt u iets vertellen over die huiskamerbijeenkomsten? Wat gebeurde daar? Werd, werd, werden daar dingen besproken? Natuurlijk. Maar werd daar iets ingeleid door een van de leden?

R: #00:49:48-2# Mevrouw: ja de voorzitter deed dat. Dekker deed dat altijd.

I: #00:49:50-9# Een bepaalde tekst, een bepaald onderwerp? Weet u dan nog?

R: #00:49:58-2# Mevrouw: weet jij dat? Mijnheer: weet ik niks meer van. Mevrouw: nee dat weet ik eigenlijk ook niet of dat.... Mijnheer: wij hebben niet zo vaak gehad....Mevrouw: jawel, heel vaak. Ik weet dat van die koffie, daarom. Dat vergeet ik nooit meer. Iedere keer kwam dat zakje koffie er weer aan.

I: #00:50:06-1# Maar het was niet alleen maar gezellig: er werden ook dingen besproken.

R: #00:50:07-0# Mevrouw: ja, zeker. Het was niet alleen voor de gezelligheid. Mijnheer: het waren toch meer bestuursvergaderingen? Mevrouw: ook. Maar ook wel huiskamerbijeenkomsten, had je dan. En dat.... Dat, dat was niet zo vaak.

I: #00:50:18-9# Werden er ook mensen uitgenodigd uit de buurt bijvoorbeeld om mensen lid te maken?

R: #00:50:23-3# Mevrouw: nee, nee hier niet. Dat hebben wij nooit gedaan. Mijnheer: Wij hebben wel eens geprobeerd om huisbezoek te brengen, he. Maar....

I: #00:50:32-4# Huisbezoeken bij, bij leden van het H.V.?

R: #00:50:37-4# Mijnheer: bij leden, ja. Mevrouw: heb jij ook wel gedaan.

I: #00:50:42-4# Met welke bedoeling? Om te...?

R: #00:50:42-5# Mijnheer: om te binden. Maar het ging maar moeizaam. Ja...

I: #00:50:49-6# Ja, ja. Want het was toen een hele grote gemeenschap, vijfhonderd leden zegt u. Is dat nog steeds zo of niet? Of is dat helemaal afgekald inmiddels?

R: #00:50:33-3# Mijnheer: daar weten we d'r weinig meer van, he?

I: #00:51:06-5# Bent u, bent u inmiddels gestopt met het bezoeken van bijeenkomsten, en....?

R: #00:51:08-0# Mevrouw: ja Mijnheer: ja, ja.

I: #00:51:04-7# U bent niet meer actief?

R: #00:51:09-3# Mevrouw: nee, we hebben vorig jaar een reünie gehad van oud-leden en daar zijn we geweest. Dit jaar was d'r weer een en dat hebben we over gedacht om het te doen maar jij voelde je toentertijd niet goed. Mijnheer: nee.

I: #00:51:26-1# We hebben het over oud-leden. Bent u inmiddels geen....? Ja, U bent nog wel lid.

R: #00:51:35-3# Mevrouw: ja, oud-bestuursleden. Mijnheer: laat ik het zo zeggen: "oudere leden".

I: #00:51:30-6# Oké ik begrijp het. Ja, ja.

R: #00:51:32-4# Mevrouw: nee niet die er af zijn, die zijn er allemaal nog. Ik zit iets te zoeken, ik meende dat ik dat las.

I: #00:51:38-2# Maar dus die huiskamerbijeenkomsten waren of bestuursvergaderingen of d'r werd gepraat over een bepaalde thema?

R: #00:51:46-6# Mijnheer: over een boek of wat dan ook.

I: #00:51:49-1# Kunt u zich nog iets herinneren van een van de boeken die besproken werden?

R #00:51:48-0# Mijnheer: ik ben er nooit bij geweest. Ik heb wat anders.

I: #00:51:56-7# Ja, ja. Bent u wel op zomerkamp geweest? In de Ark bijvoorbeeld, in Nunspeet dat soort dingen?

R: #00:52:06-5# Mijnheer: ik ben in Nunspeet geweest, in die Ark toen ik in dienst was.

I: #00:52:05-8# Oké, u ging er naar toe uit de kazerne om....? Om gelijkgestemd....?

R: #00:52:16-0# Mevrouw: weekend, ben jij in het weekend geweest toen, zei jij? Mijnheer: uit de kazerne. Ik weet niet meer hoe dat gegaan is. Er was dus een mogelijkheid om je daarvoor op te geven. Nou dat heb ik gedaan.

I: #00:52:28-7# Om als niet kerkelijke ook iets te hebben als een tehuis? Was dat, was dat de bedoeling, eigenlijk?

R: #00:52:36-0# Mijnheer: Ja

I: #00:52:37-5# En u heeft het een keer gedaan? Kunt u zich er nog wat van herinneren?

R: #00:52:40-2# Mijnheer: weinig. Mevrouw: nou we zijn ook wel naar weekends geweest in Grolloo met de kinderen, ook van het Verbond. Hadden we dat hier in Drente was dat. Mijnheer: dat deden de natuurmensen meest. Mevrouw: nou het hele bestuur zat er altijd. Niestijl en iedereen was er. Praktiek (?) allemaal met de kinderen. Met de kinderen gingen we daar naar toe.

I: #00:52:57-8# Ja, ja Jij enwas dat de club? Of niet? Nederlandse Jeugd en Buurtvereniging? Of het NIVON? Nederlands Instituut voor...

R: #00:53:16-4# Mevrouw: het was.... ik denk dat het huis van....dat was in Noordlaren hadden ze dat huis van het NIVON, geloof ik. Maar wij gingen naar Grolloo met elkaar en dat waren allemaal mensen van het Verbond, die daar heen gingen. Je kon je aanmelden.

I: #00:53:27-9# Was dat, was dat het een groot huis? .Of? Werd er gekampeerd?

R: #00:53:23-5# Mevrouw: ja, groot. Had je dus slaapzalen daarvoor, voor dames en voor heren apart en daar sliep je dan ook met de kinderen allemaal. Ja dat was wel heel leuk, hoor. Dat hebben we wel gedaan een paar keer.

I: #00:53:35-1# En uw kinderen vonden dat ook allemaal leuk?

R: #00:53:40-5# Mevrouw: ja, hoor. Ja.

I: #00:53:47-2# Ja. Zijn die ook nog lid geworden van het H.V.?

R: #00:53:44-2# Mevrouw: nee, dat zeg ik Miranda die was directeur van een school, dus. En heeft dus HVO gegeven. Maar verder hebben ze geen beiden, nee. Mijnheer: nee, het sprak hun niet aan, he. Mevrouw: Nee. We hebben het ook nooit aange....dat we ze dat opdrongen of zo dat ze mee moesten en zo. Helemaal niet hoor.

I: #00:54:12-1# Mevrouw Narold u komt uit een katholiek gezin, u was katholiek,

weliswaar niet zo streng. Maar hoe werd er thuis op gereageerd dat u met een, een, een humanist aan de arm?

R: #00:54:25-1# Mevrouw: nou kijk ik ben dus doordat wij in Veenhuizen woonden, daar was geen Katholieke school dus daar ben ik al op een openbare school gekomen. Dat was al anders. En dan moest ik dus eenmaal in de week naar de pastorie en daar kreeg ik catechismus les. En op dat moment, als ik daar uitkwam dan was ik heel Katholiek, voelde ik mij op dat moment. En als er dan thuis iets gedaan werd wat ik dacht: "ja zo hoort dat niet" dan zei ik "Hoor eens, jullie beter dit dan of beter dat doen, want je hoort te bidden voor die tijd" ik noem maar wat. En nou dan moesten ze, dan zag ik wel dat ze aan het grijnzen waren, want dat hoefde dus niet voor hun.

I: #00:54:54-5# Nee. Nee.

R: #00:54:57-0# Mevrouw: want dat heb ik ook gauw niet meer dat ik dat had. Maar ik dacht dit hoort zo, op dat moment. Maar dat was dus niet zo, voor mij ook niet. En: toen ik mijn vader vertelde, ik zeg: "Als wij gaan trouwen, ik zeg Frans wil niet in de kerk trouwen, hoe wordt dit?" Toen zei mijn vader: "Nou kind als jij blijft leven, zoals je tot nu toe gedaan hebt, dan kom jij zo ook wel in de hemel."

I: #00:55:21-4# Kijk.

R: #00:55:23-6# Mevrouw: dat zei ie.

I: #00:55:24-4# Ja dus hij zei eigenlijk kan ook....

R: #00:55:26-6# En hij heeft er totaal geen moeite mee gehad, helemaal niks.

I: #00:55:29-5# Ook niet in uw omgeving?

R: #00:55:31-8# Helemaal niet! Mijn, mijn zus. mijn zus die zei: "Hoe kan je dat nou doen?". En een jaar later trouwde ze zelf zonder in de kerk te trouwen.

I: #00:55:38-5# Ja, ja. Je hebt tijd nodig om je los te weken van een bepaalde....

R: #00:55:44-1# Mevrouw: ik niet, wij helemaal niet, want wij, dat zeg ik, wij deden daar weinig aan. We gingen naar de kerk dat wel, maar niet dat we dus....ons erg Katholiek voelden hoor. Mijnheer: nee. Mevrouw: meer gewoonte.

I: #00:55:55-7# Oké, nou u hebt al heel veel verteld. U bent nog altijd lid van het H.V., maar u bent nu een beetje slapend lid, als ik dat zo mag zeggen. Of...u....?

R: #00:56:07-5# Mijnheer: ja.

I: #00:56:13-6# U bezoekt ook geen bijeenkomsten meer?

R: #00:56:22-7# Mijnheer: nee, daar hoor je weinig van, he. Mevrouw: nou d'r zijn

lezingen hier in het Humanistisch Centrum. Wij hebben hier vlakbij ook, dat, dat gebouw wat wel gekocht is en dat is niet ver hier vandaan en daar zijn ook nieuwjaarsbijeenkomsten en daar zijn we nog wel eens een keer naar toe gegaan.

I: #00:56:23-5# Ja, ja. En tref je dan ook oud, oud-leden, bekenden?

R: #00:56:29-4# Mevrouw: Ja.

I: #00:56:32-7# Het heeft ook een gezelligheidskarakter?

R: #00:56:33-4# Mevrouw: ja, en dat hebben we, daar we zijn wel verschillende keren als er wat te doen was dat we daar heen gingen en dan sprak jij ook die ouderen. En dan hoopten we altijd: "zal die er ook zijn en zal die er zijn?" Nou, en die was er dan net niet. En, ja dat hebben we dus verschillende keren gedaan. Mijnheer: ja.

I: #00:56:46-1# Maar dat is al wat langer geleden?

R: #00:56:48-8# Mevrouw: nou, ja de laatste jaren niet meer. Mijn man heeft de laatste jaren, dus, moeite met lopen gekregen. En dan...ja dan wordt alles een beetje lastig, want dit is voor ons...., daar kun je de auto's niet kwijt. Dus dan moeten wij daar lopend naar toe en dat redt 'ie niet. En dat...we konden.... wij liepen altijd heel veel, wij waren echt wandelaars. En, maar dat is voorbij dus. Ik, ik...., he?

I: #00:57:15-3# Maar omgekeerd: oud-leden dus, bekenden van u uit het H.V., afdeling Groningen. komen die nog wel over de vloer?

R: #00:57:13-1# Mevrouw: nee.

I: #00:57:16-6# Hebt, hebt u dan nog contact met, met mensen die u, u al uit het verleden kent?

R: #00:57:23-8# Mijnheer: Soms, he Mevrouw: ja, enkel. Maar er zijn er al heel wat overleden.

I: #00:57:12-8# Ja, dat geloof ik. Ja

R: #00:57:29-6# Mevrouw: en er zijn er die zijn ook erg oud al. Dikkie Zijlstra die komen we dan wel eens tegen, maar die is ook hartstikke oud, die kan ook niet veel meer.

I: #00:57:33-7# Nee, nee.

R: #00:57:35-1# Mevrouw: en haar man is overleden, waar jij dus ook mee in het bestuur zat. Nou....en dan Jan Parkiet, zijn vrouw is ook overleden.

I: #00:57:43-4# Dus het dunt heel erg uit?

R: #00:57:41-8# Mevrouw: ja. Mijnheer: ja. Die kan ook veel vertellen Mevrouw: jawel. Mijnheer: Jan Parkiet. Mevrouw: nee maar dat is verder, eh, ja....we hebben wel regelmatig dat we eens iemand spreken dat wel. Mijnheer: nee. Mevrouw: maar er zijn niet veel meer van die mensen, echt niet hoor.

I: #00:58:09-4# Maar u wordt ook niet gebeld, bijvoorbeeld, door het H.V. van: "hebt u, hebt u een bepaalde dienst nodig? Kunnen we ergens mee helpen?"

R: #00:58:14-4# Mevrouw: nee, nee, nooit, dat is nog nooit gebeurd. Mijnheer: nee. Mevrouw: nee, he, nooit. Mijnheer: nee. Mevrouw: ik denk niet dat ze ons kennen die er nu in het bestuur zitten. Het zijn allemaal jonge mensen.

I: #00:58:21-8# Verbaast u dat, of niet? Ik bedoel u bent zo lang actief lid geweest van 't H.V.?

R: #00:58:20-5# Mevrouw: nee, ja ik heb d'r van eens vaker aan gedacht, ik, ik ben helemaal niet zo'n uitgesproken liefhebber van het Humanistisch Verbond. Ik ben....bepaalde dingen wel, maar bepaalde mensen weer helemaal niet. En dan denk ik: "Hoe kan dit?" Dan verbaas ik mij dus over de mensen, die daar dus bij horen. En dan denk ik: "Ja, ik zou, ik zou heel anders denken dan zij." Dus....

I: #00:59:11-2# Ja, ja. Waar het mij om gaat is dat, kijk, wat ik zeg: u bent lang lid geweest, u bent op leeftijd, u hebt uw diensten bewezen aan het H.V. maar er komt geen tegenreactie, zal ik zeggen.

R: #00:58:52-3# Mevrouw: nee, helemaal niet.

I: #00:58:52-6# Er wordt niet gebeld of gevraagd van: "Hebben jullie ergens behoefte aan?" Het valt gewoon dood als het ware?

R: #00:58:58-9# Mevrouw: ja, want dat was dus, wat ik zeg, vorige maand, was dat bij die bijeen....die reünie. En toen wij, werden dus gebeld of wij daar ook bij wilden zijn. En toen zeg ik: "Ik denk niet dat dat lukt dit keer, want Frans heeft veel lasten op moment, dus ik zeg: "Ik durf niks af te spreken." "Nou dan spreken we het niet af, maar willen jullie...." Ik zeg: "Dan bel ik wel" Ik zeg: "Maar vooruit kan ik het niet zeggen, hoe hij zich voelt dan." Nou, toen werden we gebeld en toen zegt ze van: "waar blijven jullie?" Ik zeg: "Wij komen helemaal niet. Ik zeg: "Ik me....wij hebben ons niet aangemeld verder en ik zou contact opnemen als we wel kwamen." Oh, wij hadden gedacht, dat jullie kwamen." Ik zeg: "Nee, ik zeg, hij ligt zelfs in bed op moment, dus hij zou helemaal niet eens kunnen." Nou, ja. En na die...., daarna, heb, naar aanleiding daarvan hebben we ook nooit iets gehoord van diegene, van hun ook niet, net zo min. En dat vind ik ook een beetje wonderlijk.

I: #00:59:48-5# Ja, om het zo maar te zeggen, ja.

R: #00:59:52-3# Mevrouw: ik vind gewoon, ik zou daar wel aandacht aan geschonken hebben.

I: #00:59:59-3# Temeer omdat u zegt dat uw mand op bed lag en dus ziek was.

R: #01:00:01-3# Mevrouw: Ja, ja en hij..... om die reden konden wij niet komen. Nou, ik vind dan hadden ze toch wel eventjes kunnen reageren daarna en vragen hoe het met je gaat of zo? Mijnheer: mmm. Mevrouw: dat doen ze ook niet. Nee, dat gebeurt niet.

I: #01:00:14-8# Maar dat stelt je ook teleur, begrijp ik? In zekere zin.

R: #01:00:12-4# Mevrouw: nou, ik denk dat het niet zo'n vaart gaat, het kan mij niet zoveel schelen, hoor. Ik denk dat het voor hem erger is als voor mij, want hij is degene die dat dus altijd gedaan heeft en niet ik.

I: #01:00:20-2# Was op uw werk bekend, dat u lid was van het H.V.? Of niet? U was financieel directeur?

R: #01:00:29-5# Mevrouw: ja Mijnheer: dacht het niet. Mevrouw: ik denk dat Eu..man het toch wel wist.

I: #01:00:31-8# U liep er niet meer te koop?

R: #01:00:40-8# Mevrouw: nee. Mijnheer: nee, ik loop er niet mee te koop.

I: #01:00:40-3# Nee, nee maar toen ook niet. Nou, ja ik kan mij voorstellen als je ergens enthousiast over bent dat je ook bij je collega's daar iets over vertelt.

R: #01:00:47-9# Mevrouw: hij is niet iemand die gauw enthousiast is. Mijnheer: ik ben niet zo'n verteller, ook he. Mevrouw: hij is, hij is altijd heel gematigd met alles. Hij zal nooit zelf op de voorgrond treden. Hij, hij gaat zich eerder minder opstellen dan beter. En dat vind ik niet leuk altijd, want dat moet hij niet doen. Dat is....., dat heeft geen....dat is niet nodig.

I: #01:00:52-3# Dat is de aard, de aard van het beestje.

R: #01:01:04-2# Ja, ik weet het, maar ik vind het jammer soms.

I: #01:01:07-9# Ik zeg: "Het is de aard van het beestje."

R: #01:01:07-5# Mevrouw: ja, dat is zuiver zo. Mijnheer: ja, mmm.

I: #01:01:19-9# Ja, ja. Maar goed u bent natuurlijk ook gevormd door uw verleden, en dat daar zal het mee samenhangen.

R: #01:01:18-1# Mevrouw: dat heeft er mee te maken. Dat weet ik ook. Ja hoor.

I: #01:01:23-5# Maar ik vraag dat, omdat het komt nog al eens voor dat in de gesprekken die ik heb met leden, oud-leden, dat ze in hun directe omgeving er op worden aangesproken, dat ze lid zijn van het H.V. bijvoorbeeld als je in een wat

christelijke omgeving woont, dat dan commentaar op komt. Dus mijn vraag: "Was in uw omgeving bekend lid van het H.V. en zo, ja hoe werd er op gereageerd?" Maar u vertelt al dat u eigenlijk nooit te koop liep....

R: #01:01:33-7# Mevrouw: nee, hij liep daarmee op de voorgrond. En ik geloof ook niet dat mensen dat erg zouden hebben gevonden. Degenen waar wij mee omgaan niet tenminste. Ik geloof niet dat ze dat storend zouden hebben...., hebben gevonden.

I: #01:01:57-9# Nee, maar dat hoeft niet erg te zijn. Maar je kunt ook je interesse wekken bij anderen.

R: #01:02:03-3# Mevrouw: ook dat. Ja, ja ja. Dat hebben we weleens geprobeerd, hoor. Maar dat En dat.... soms is er dan wel eens iets, dat ze zeggen van: " Ja, zo voel ik het ook." Dat beslist wel hoor, he? Echt. Mijnheer: ik ga nog even iets anders zeggen wat mij niet, niet zinde. Toen wij van Indië naar Nederland werden gebracht, mijn jongste broer en ik, ja met z'n tweeën, hij ging onder Jeugdzorg. Want hij was onder de 16, en ik was 16, mag niet in 't Jeugdzorg. Ik kon niet mee met de boot van hem. Mevrouw: van Indië naar Nederland. Mijnheer: en toen hebben ze gezocht en gekeken en toen kon het wel als ik ging werken op de boot. Ik moest op de boot werken om naar Nederland te kunnen komen. Mevrouw: vanuit het kamp. Oh, wat een ellende allemaal, wat hij moest.

I: #01:03:00-5# Wat hardvochtig allemaal, he?

R: #01:03:07-7# Mevrouw: ja, ja. Echt wel. Mijnheer: dat ging heel streng volgens de oude regels.

I: #01:03:03-3# Ja, ja. Dus u hebt gewerkt aan boord om gezamenlijk overtocht te maken van Indië naar Nederland?

R: #01:03:12-4# Mijnheer: en ik heb hem praktisch nooit gezien.

I: #01:03:24-7# En wat voor een werk deed u? Schrobben?

R: #01:03:31-6# Mijnheer: nou, keukenwerk voor de bemanning. Afwassen en alles....

I: #01:03:33-0# Maar het was, het was natuurlijk een enorm schip, ik neem aan van de Holland Amerika Lijn?

R: #01:03:48-2# Mijnheer: nee, zo een niet, nee

I: #01:03:36-4# Het was, het was een militair.... hoe heet dat, een marineschip?

R: #01:03:36-3# nee, het was., het was een sierschip. Een ouwe.

I: #01:03:44-5# Een ouwe?

R: #01:03:45-0# Mijnheer: was het van....of was het een andere? Mevrouw: een andere.

I: #01:03:57-1# Maar u heeft uw broer bijna niet gezien? Want hoe lang duurde zo'n overtocht? Zes weken?

R: #01:03:49-4# Mijnheer: een maand. Nou, minder, iets minder.

I: #01:03:51-9# Ja, ja. Goh.

R: #01:03:57-4# Mevrouw; ja, dat is allemaal niet zo mooi geweest.

I: #01:04:06-5# Die bureaucratie, dat is toch verschrikkelijk eigenlijk, he?

R: #01:04:04-3# Mevrouw: ja, ja hoor echt.

I: #01:04:10-1# Die bureaucratie, want dat is het, he? Onder de 16 mag je mee, boven die 16 op een ander schip of je moet werken.

R: #01:04:14-2# Mijnheer: of je moet thuis blijven. Mevrouw: dan kon ie niet eens mee.

I: #01:04:17-1# Trof u ook bekenden aan op dat schip, behalve uw broer dan?

R: #01:04:17-7# Mijnheer: nee, nee. Mevrouw: ja, hij had, dat zei jij, dat zeg jij altijd, doordat jullie in het mannenkamp kwamen, heeft hij nooit leeftijdgenoten om zich heen kunnen treffen, die ie later ook weer heeft kunnen....Mijnheer: nee. Mevrouw: he, doordat je dus allemaal met ouderen zat. Mijnheer: ja. Mevrouw: daardoor ook dus, dus. Mijnheer: ja. Mevrouw: ja dat zijn hele verhalen, he? Ik zeg altijd maar zo: "Elk huisje heeft z'n kruisje"

I: #01:04:48-5# Dat is zeker waar, ja. Ja, ja

R: #01:04:52-2# Mevrouw: he. Want dan zeggen ze altijd: "Oh bij jullie, bij jullie gaat altijd alles goed, jullie hebben niks. "Ik zeg: "Ja, hoor het gaat bij ons prima." Ik dacht: "Het gaat een ander verder niks aan wat er bij ons is."

I: #01:04:54-9# Nee, nee, nee.

R: #01:04:58-7# Mevrouw: ik zeg: "ja, hoor dat is ook zo. Daar heb je gelijk aan."

I: #01:05:06-1# Ja, ja Maar onder de oppervlakte is er heel wat gaande.

R: #01:05:09-3# Mevrouw: nou, zeker weten.

I: #01:05:15-3# Even kijken, nou we hebben al heel wat besproken, he? Als ik u nou vraag, u beiden, wat zijn voor jullie nu belangrijke humanistische waarden? Wat, wat,

wat springt daar dan uit?

R: #01:05:25-0# Mevrouw: dan moet je bij hem zijn. Ik zal wel denken. Mijnheer: ja, tolerantie, he?

I: #01:05:34-0# Tolerantie?

R: #01:05:38-3# Mijnheer: ja, alle kanten op.

I: #01:05:32-2# Ja. Dat is het belangrijkste voor u?

R: #01:05:42-9# Mevrouw: nou, ik nooit zo echt overtuigend lid van 't Verbond geweest, dat ik dacht: "Dat is het voor mij". Dat heb ik niet gehad, nooit. Dat kwam ook een klein beetje, ik vond het....., wij....., teveel geestelijk werk en te weinig maatschappelijk. Doordat.... ja dan had ik het gevoel dus dat ik er weinig aan had. Dat geestelijk was mij te hoog dravend, meestal, en..... vond ik niet dat.... ik daar wat aan had, eigenlijk.

I: #01:06:13-9# Ja, maar je had ook Humanitas, he. Dat was de maatschappelijke tak, zal ik zeggen, van, van het H.V.?

R: #01:06:19-0# Mevrouw; ja, dat weet ik. Maar toen ik met die pakketten begon, toen deed het Humanitas heel moeilijk daarmee, want we zouden het samen doen. En dat, dat ging niet op een manier zoals het eigenlijk....dat, dat we dat met elkaar wilden van onze groep toen. Het was echt wel.... we hadden een grote groep toen we begonnen. Toen zijn we zelfstandig begonnen, dus.

I: #01:06:46-7# Waarom, waarom deed Humanitas moeilijk over uw actie?

R: #01:06:49-2# Mevrouw: ja, die hadden zelf hun eigen regels. En dan konden wij....mogen meedoen, maar we mochten geen eigen inbreng hebben. Nou, dat vonden wij niet leuk, want wij hadden.... wij wilden dit oprichten op onze manier, ook. En, nou best gezamenlijk wat doen, maar toch ook onze eigen inbreng. En dat krijgen we niet dan. Nou, dus hebben we....dan kunnen we het ook zelf wel. En dat hebben we toen gedaan, he? Mijnheer: mmm. Mevrouw: zo ging dat toen. Mijnheer: ja. En ze hebben weinig bijgedragen, he? Mevrouw: ja, niks. En toen....Nou, ja en verder voor de rest....ik vond ze een beetje teveel politiek gericht ook, het Verbond. En hoofdzakelijk PvdA. En dat was het altijd: " Wij van de PvdA." En dan zei ik: "ho. ho, ik niet." Ik kon het niet uitstaan gewoon, datgewoon omdat....ja, ik bedoel maar, ik wil mijn eigen gedachten hebben, en ik hoef niet perse PvdA te denken. Nou en, dat,, dat vond ik dus niet fijn aan iedereen

I: #01:07:40-0# Maar je had ook een hele liberale stroom in de, in 't H.V.?

R: #01:07:45-8# Mevrouw: ja, en dat was toen bij ons schijnbaar net niet. En....Mijnheer: hier veel minder. Mevrouw: ja, hier was veel PvdA , eigenlijk iedereen. En dan zeiden ze in 't laatst, zeiden ze al: " Oh, nee, behalve Lenie." zeiden ze dan. Ik zei: "Zo is het." Daarom, ik wilde niet...., ik wilde zelf kunnen

denken en niet "Wij van de PvdA".

I: #01:07:12-4# Nou, ja dat was ook typisch een slogan van het H.V. : "Denk zelf."

R: #01:08:08-7# Mevrouw: Ja, daarom. Nou en die dingen die vond ik een beetje, beetje strak daar en dat vond ik niet fijn, he? Mijnheer: mmm. mmm. Mevrouw: dat was het bij mij vaak, dat ik zei: "Ik hoef dat niet zo."

I: #01:08:12-5# Nee. Oké, ik denk dater is veel gezegd, prachtig verteld over, over uw verleden, en u ook. Is er nog iets wat ik vergeten ben te vragen, waarvan u zegt: "Dat moet ik nog even kwijt." ?

R: #01:08:35-5# Mevrouw: geef mij dat blocknootje even, als je wilt?

I: #01:08:34-6# Ah, kijk aantekeningen.

R: #01:08:38-5# Mevrouw: nou, nee ik zei , ja, nou ik zei gisteren....Mijnheer: heeft zelf meer aan gedacht, dan ik hoor. Mevrouw: nou ik zei dus gisteren: "Je moet even bedenken of er nog bepaalde dingen zijn, die jij noemen wilt. Nee....., mmm, de eerste keer dat je mij meenam naar 't Verbond toen vroegen ze of ik jouw zus was, dat weet ik nog wel. Mijnheer: we schelen zeven jaar. Mevrouw: hier staat Nunspeet, ben je geweest, dus. Dat heb je ook nog genoemd.

I: #01:09:07-3# Ja, de Ark

R: #01:09:07-5# Mevrouw: en met het collectehuisje dus, dat heb je ook nog even genoemd hier. Mijnheer: ja

I: #01:09:15-8# Dat heeft succes gehad, he? Want ik begrijp dus, dat hier een....een gebouw is geplaatst, ook van al die kwartjes en dubbeltjes en al?

R: #01:09:23-6# Mevrouw: ja, natuurlijk en ook van giften, grote giften, vanzelfsprekend die kwamen toen. Nee, hoor er staat verder niks bij. Nee.

I: #01:09:33-2# Nou, dan wil ik u hartelijk danken voor uw gastvrijheid op de eerste plaats en uw bereidwilligheid om mijn vragen te beantwoorden.

R: #01:09:37-5# Mevrouw: ik hoop dat u er wat aan gehad heeft. Maar verder kunt u uit dat blaadje, kunt u, daar kunt u heel veel uit halen, hoor. Daar kunt u heel veel uithalen, nog. Mijnheer: en deze ook, he. Mevrouw: nee, daar staat verder niks in. Mijnheer: ja, ja daar staat wel wat in. Mevrouw: ja, wat dan? Zoek eens op als je wil.

I: #00:00:00-0# Dan sluit ik.....dan sluit ik bij deze af.